Dansk Center
for Organdonation

Donation efter Cirkulatorisk Død (DCD)

Anne Marie Michelsen, udviklingssygeplejerske i Dansk Center for Organdonation

1 Processen for implementering af organdonation efter cirkulatorisk død i Danmark frem til nu

2 Viden om organdonation

- Patientgruppe
- Hvornår organdonation er en mulighed
- Hvornår organdonation efter cirkulatorisk død er en mulighed
- Hvordan foregår organdonation efter cirkulatorisk død på hospitalet
- Omsorgen for de pårørende
- Hvilken betydning får det for de, der venter på et nyt organ?

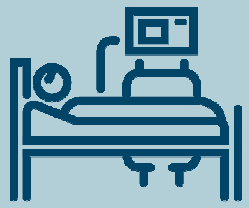

Den nationale proces

2017

DCO og DTS afholder et symposium:

Norge deler erfaringer fra deres første 10 DCD-forløb

2018

DCO anbefaler sammen med en tværfaglig arbejdsgruppe Sundhedsstyrelsen, at DCD indføres i Danmark

2019

Politisk aftale om at styrke transplanta-tionsområdet gennem indførelse af DCD

2019

DCO afholder workshop med deltagelse af den svenske nationale projektgruppe for DCD

2019

Sundhedsstyrel-sen påbegynder arbejdet med de nationale anbefalinger for donation efter cirkulatorisk død

Den nationale proces

2020

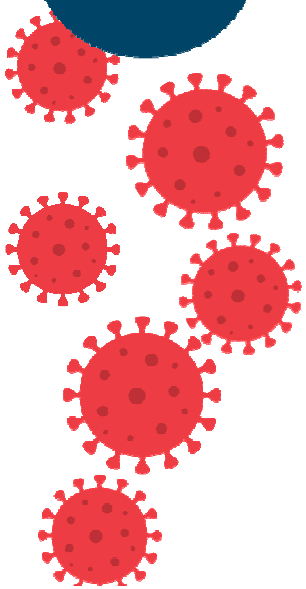

2021

DCO gennemfører en holdningsundersøgelse blandt sundheds-personalet

2022

Nationale anbefalinger i offentlig høring

2023

De nationale anbefalinger for Donation efter Cirkulatorisk Død offentliggøres.

Sundhedsstyrelsen drøfter DCD med regionerne og indsatser og initiativer for en vellykket implementeringen iværksættes

Implementering af DCD på hospitalerne

- DCD kan indledningsvist implementeres på Rigshospitalet og universitetshospitalerne i Odense, Aarhus og Aalborg, som har indgående erfaring med organdonation
- Hospitalerne samler et tværfagligt ekspert-team som:
    - Skal udarbejde lokale procedurebeskrivelser, instrukser og tjeklister
    - Gennem teoretisk og praktisk undervisning skal opnå kompetencer til at varetage de første DCD-forløb

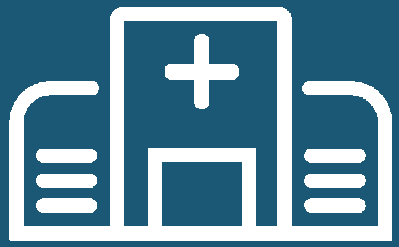

Antal patienter på aktiv ventelister 2013 -2022

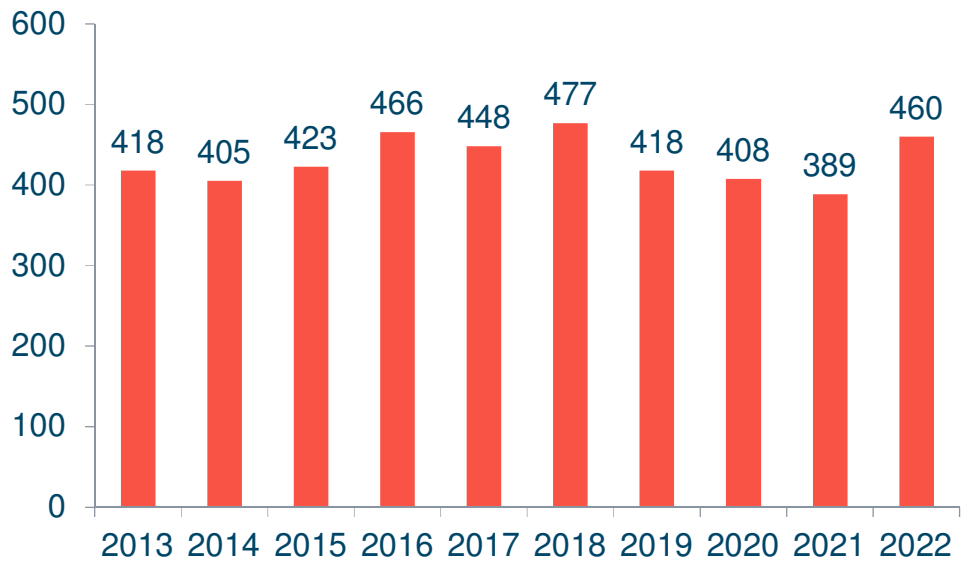

Antal patienter på ventelister fordelt på organer 2022

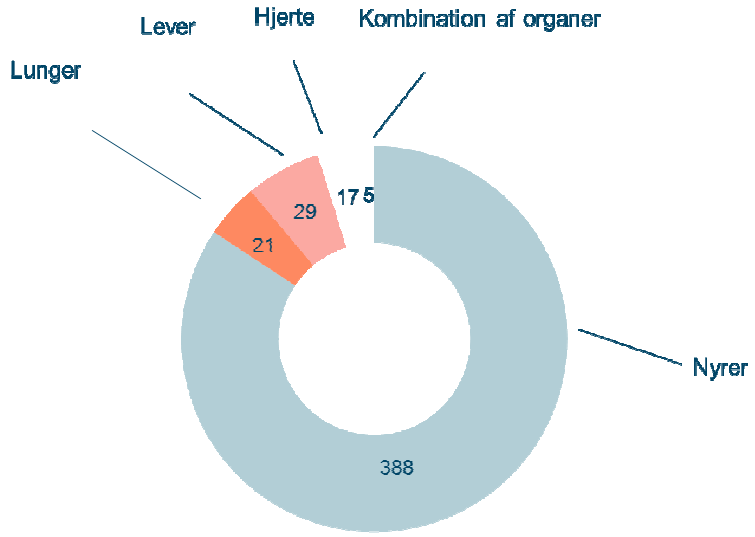

Kilde: Scandiatransplant , januar 2023. Patienter som pr. 1. januar 2023 midlertidigt er frameldt ventelisten indgår ikke i opgørelsen.

Antal afdøde donorer pr. mio. indbyggere fordelt på europæiske lande i 2021

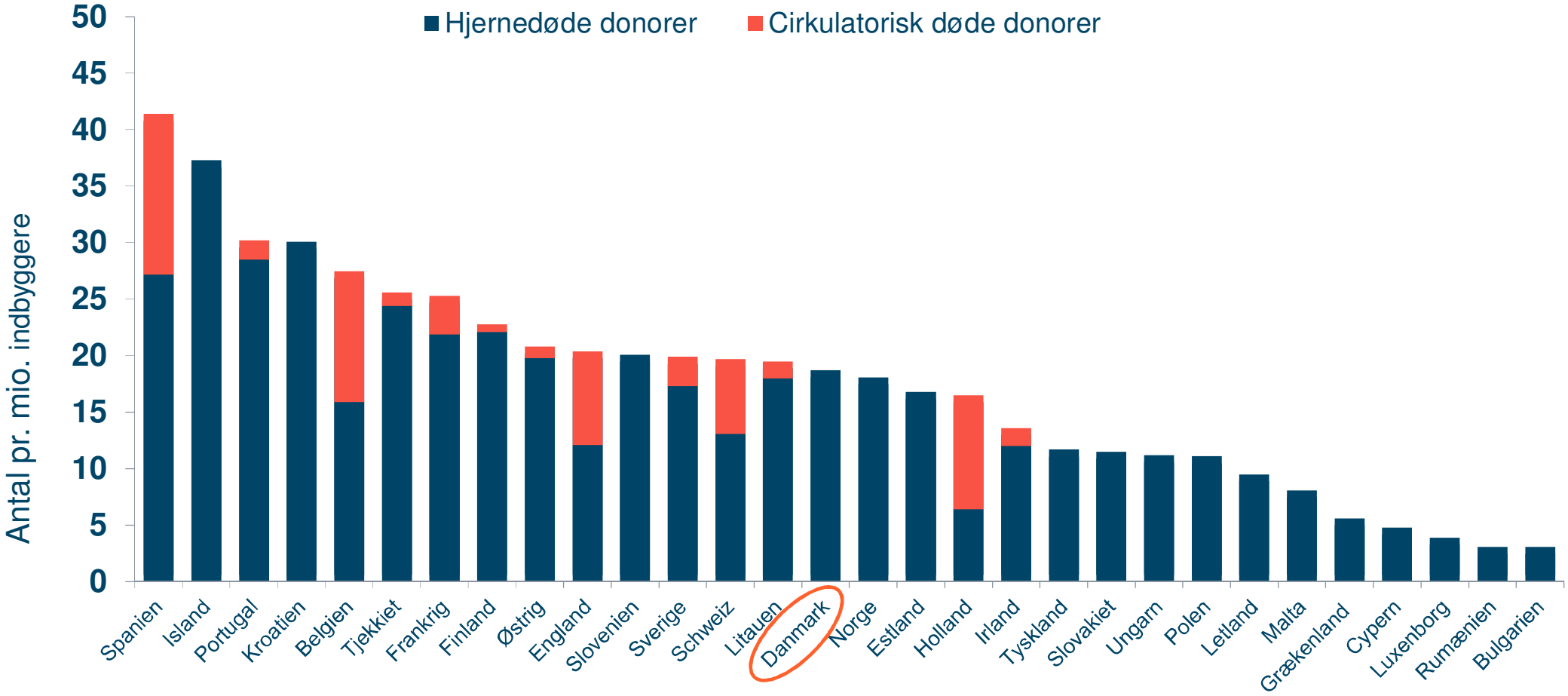

Kilde: Newsletter Transplant, EDQM Volume 27, 2022

Kontrolleret DCD

Maastricht-klassifikation III

- I Danmark indføres alene **kontrolleret DCD**. Det betyder, at organdonation efter cirkulatorisk død kun kan gennemføres, efter man afslutter livsforlængende behandling hos en patient indlagt på et intensivafsnit, hvor al videre behandling er udsigtsløs, og hvor patienten dør af hjerte- og respirationsstop. I Danmark er det i tillæg besluttet, at patienterne også skal dø af en svær skade i hjernen

- Det står i klar modsætning til ukontrolleret DCD, hvor der gennemføres organdonation fra patienter, hvor hjerte- og respirationsstop optræder uventet, både på og udenfor hospitalet

DCD-forløb

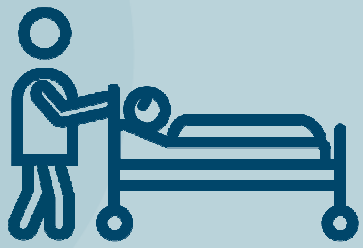

Patientgruppe

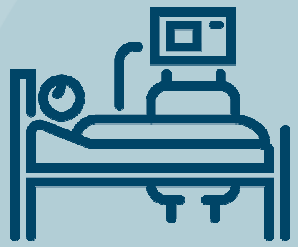

Inden organdonation overhovedet bliver en mulighed er en patient blevet indlagt på en af landets intensivafdelinger med en stor skade i hjernen.

Her har personalet gjort alt, hvad de kan for at redde patientens liv, men trods behandlingen har det ikke været muligt, og patienten er døende. Først herefter kan organdonation blive en mulighed.
Det vil sige, patienten kommer til at dø af sin store skade i hjernen – uanset om der skal være organdonation eller ej. Der er intet alternativ til døden

For at blive organdonor skal man:

- Dø af en stor skade i hjernen
- Være i respirator
- Være indlagt på en intensivafdeling

Dødsårsager fordelt på antal donorer i 2022

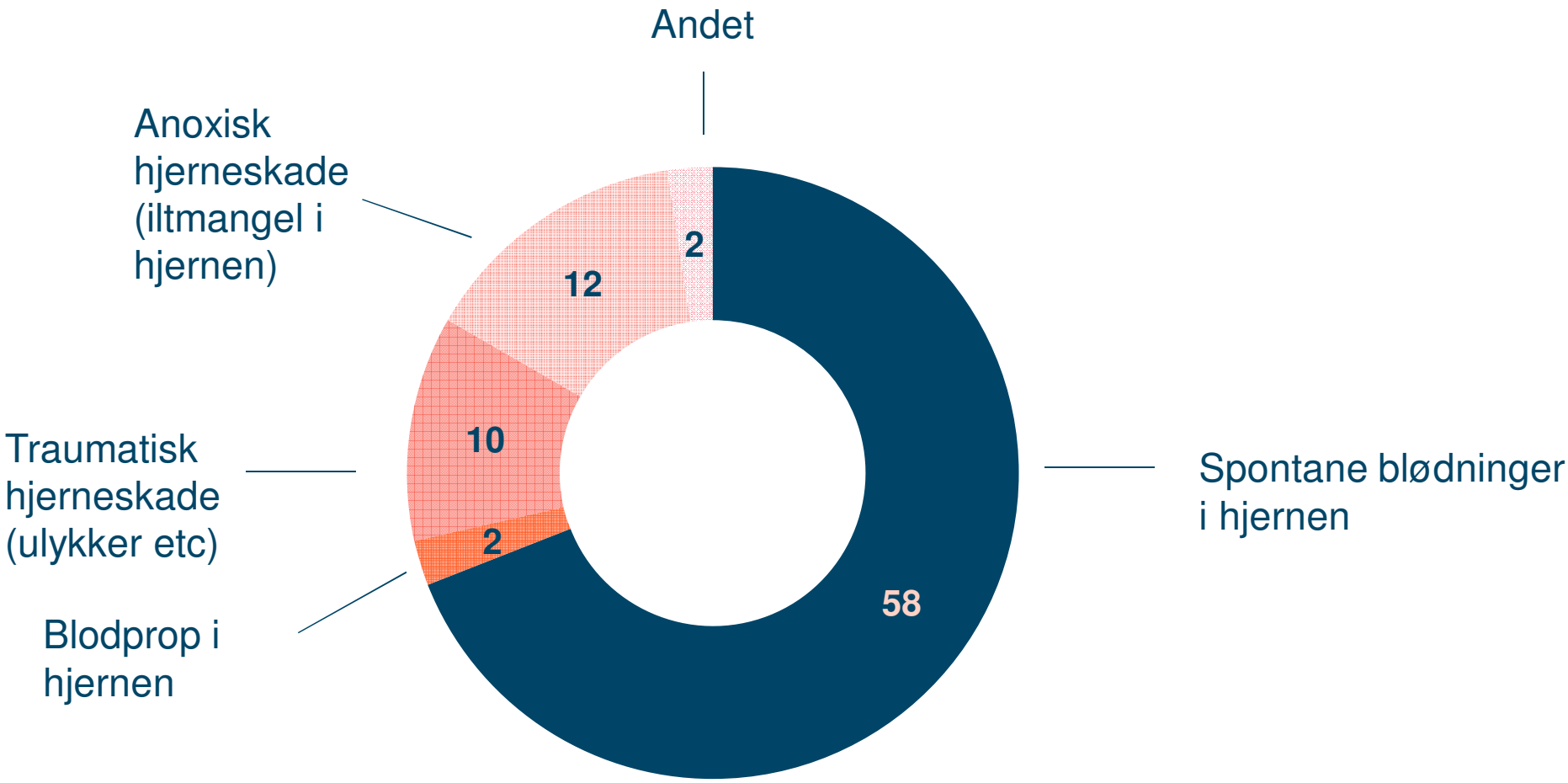

Kilde: Scandiatransplant,, januar 2023

Hvornår bliver organdonation en mulighed?

Når der er truffet beslutning om ophør af den livsforlængende behandling (respirator og medicin) skal det afklares, hvordan den sidste tid skal tilrettelægges. Herunder skal det også afklares, om den døende patient er potentiel organdonor:

- Er der **samtykke** til organdonation?
- Er **patientens organer umiddelbart medicinsk egnede til donation**? Der foretages supplerende undersøgelser

Skal borgene give nyt samtykke i forbindelse med implementeringen af DCD?

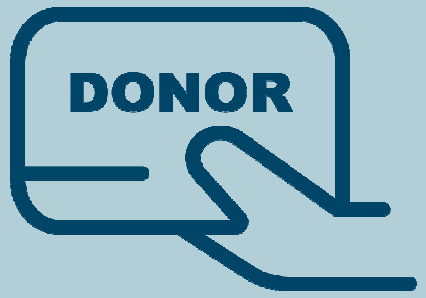

- Danskere, der har taget stilling til organdonation, skal ikke tage stilling på ny
- Det, de har taget stilling til er, om de vil donere deres organer efter deres død. Det er ikke ændret, når donation efter cirkulatorisk død også bliver en mulighed

Organdonation efter hjernedød

- Der kommer ikke blod og ilt til hjernen. Hjernen dør. Lægerne konstaterer hjernedøden ved grundige undersøgelser og efter klare retningslinjer
- Hjertet slår fortsat, fordi den døde er tilkoblet en respirator. Uden respiratorens hjælp, vil hjertet stoppe samtidig med hjernens død
- Organerne kan opereres ud og gives videre til modtagerne. Først under operationen slukkes respiratoren
- Familien kan være tilstede under hele forløbet, og de kan også tage afsked efter donoroperationen

Hvilke patienter kan donere organer efter cirkulatorisk død?

- Patienter, som kan donere organer efter cirkulatorisk død, er patienter, med svære og dødelige skader i hjernen, som enten selv eller gennem deres pårørende har udtrykt ønske om at donere organer efter deres død, ligesom ved donation efter hjernedødskriteriet

Hvorfor hjernedør de så ikke bare?

- Når donation efter cirkulatorisk død bliver en mulighed, er det fordi der – trods den svære skade i hjernen fortsat kommer blod til hjernen. Derfor kan hjernedøden ikke konstateres.
- Patienterne vil dø, uanset det blod, der tilføres hjernen, som følge af de omfattende skader. De dør fordi hjertet holder op med at slå og vejtrækningen stopper (cirkulatorisk død)

Ophør af livsforlængende behandling

- Når al behandling med henblik på overlevelse er udsigtsløs, og når eventuelle pårørende er samlede og klar, kan vi afslutte den livsforlængende behandling:
  - Medicin der understøtter cirkulationen og respiratoren, der trækker for patienten
- Den lindrende del af behandling fortsætter helt frem til dødens konstatering
- Vi afventer dødens indtræden

Når døden indtræder

- Når patienten er erklæret død kan operationen, hvor organerne opereres ud startes
- Der er forskellige procedurer alt efter hvilke organer, der skal gives videre

Hvilke organer kan man donere?

- Nyrer, lunger, lever, hjerte og bugspytkirtel
- Indførelsen af donation efter cirkulatorisk død vil få betydning for mange danskere, der venter på et organ

Dødskriterier

- <u>måder</u> at konstatere en person død på

Uopretteligt ophør af al hjernefunktion (hjernedød)

Ved hjernedød ophører al funktion af hjernen på baggrund af en svær og dødelig hjerneskade. Det vil sige, der ikke længere kommer blod og ilt til hjernen, og derfor ophører al hjernefunktion. Er man ikke i respirator, når hjernedøden indtræder ophører vejrtrækningen og hjertet stopper med at slå samtidig med hjernens død

Uopretteligt ophør af åndedræt og hjertevirksomhed (cirkulatorisk død)

Ved cirkulatorisk død holder man op med at trække vejret, og hjertet stopper. Det betyder, der ikke længere bliver cirkuleret blod rundt i kroppen og dermed til hjernen. Når der ikke længere kommer blod og ilt til hjernen, vil hjernen gå til grunde og døden indtræde.

Pårørende

Donationsforløbet er også et afskedsforløb for de pårørende. Det skal varetages med værdighed, så der vil være god tid til både at tage beslutningen om organdonation og tage afsked

Omsorgen for de pårørende

- Der er tid og plads til at de pårørende kan tage afsked
- Pårørende kan tage afsked frem til det tidspunkt, hvor afdøde køres til donoroperationen
- Det betyder også, at de pårørende ved organdonation efter cirkulatorisk død kan være hos patienten, når hjertet stopper og vejrtrækningen ophører
- De pårørende får også mulighed for at tage afsked med afdøde igen efter donoroperationen

Omsorg for pårørende

Internationale erfaringer viser, at DCD forløb ikke føles forhastede for pårørende, så længe det sikres at de pårørende:

- Er forberedt på, hvad der skal ske
- Har haft mulighed for at tage afsked inden respiratoren slukkes
- Kan være til stede under hele forløbet frem til operationen, hvis de ønsker det

Familien tilbydes den vanlige opfølgning efter donationsforløb:

- Opfølgende samtale med intensivafsnittet
- Takkebrev fra hospitalsledelsen
- Invitation til pårørendedag ved DCO

Hvad skal jeg tage med mig hjem?

1. Man er død, når man donerer organer
2. Organdonation foregår med ordentlighed og respekt overfor både donor og modtager
3. Tid og plads til omsorgen for de pårørende og til deres afsked uanset om det drejer sig om organdonation efter hjernedød eller organdonation efter cirkulatorisk død